

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ»

РЕБРИК ЮЛІЯ СЕРГІЇВНА

УДК 339.137.2:336.71](043.3)

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Державному вищому навчальному закладі «Українська академія банківської справи Національного банку України».

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент
Криклій Олена Анатоліївна,
Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи
Національного банку України»,
доцент кафедри банківської справи

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Мещеряков Андрій Адольфович,
Академія митної служби
Державної митної служби України,
завідувач кафедри фінансів і кредиту;

кандидат економічних наук,
Набок Руслан Миколайович,
Національний банк України,
заступник начальника управління –
начальник відділу аналізу
та внутрішніх процедур інспектування
Департаменту інспектування банків
Національного банку України

Захист дисертації відбудеться 20 квітня 2012 р. о 13 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.081.01 у Державному вищому навчальному закладі «Українська академія банківської справи Національного банку України» за адресою: 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України» за адресою: 40000, м. Суми, вул. Покровська, 9/1.

Автореферат розісланий «16» березня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. М. Бурденко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Упродовж останніх років стан вітчизняної економіки характеризувався підвищеною нестабільністю та суттєвими деструктивними процесами. При цьому відчутно постраждала банківська система, оскільки загальний дефіцит ліквідності в економіці загальмував подальший розвиток діяльності банків. Більшість банків, у тому числі і системних, виявилися неспроможними адекватно реагувати на негативні зміни зовнішнього середовища внаслідок низької ефективності антикризового управління ліквідністю, що обумовило значне зростання кількості проблемних банків протягом 2008–2009 років.

З огляду на це важливе практичне і теоретичне значення має питання динамічної адаптації банку до ведення бізнесу в умовах криз, що набули систематичного характеру. Це підкреслює актуальність розвитку науково-методичних та практичних засад антикризового управління ліквідністю на рівні окремого банку.

Дослідженню теоретичних і науково-методичних аспектів антикризового управління присвячені праці зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема, І. Бланка, Т. Васильєвої, А. Єпіфанова, С. Козьменка, Л. Лігоненко, Ф. Міллера, Р. Павлова, В. Панагушина, Б. Петтерсона, О. Рудик, Т. Селнау, А. Тавасієва, Н. Талеба, О. Терещенка, С. Фінка, О. Шапурової та ін. Проблематика управління ліквідністю банку розглядається у працях С. Братанович, І. Бурденко, Л. Висоцької, Ю. Гайворонської, Е. Галицької, Х. Грюнінга, Л. Ерзеговесі, П. Етрілла, В. Зінченка, Г. Карчевої, О. Криклій, Л. Кузнєцової, О. Лаврушина, Д. Лакетта, С. Майерса, А. Мещерякова, Ф. Мишкіна, Р. Набока, Л. Примостки, І. Сала, В. Салтинського, Ю. Серпенінової та ін.

Високо оцінюючи попередні дослідження науковців, слід зауважити, що питання антикризового управління ліквідністю банку (АУЛБ) залишаються недостатньо розробленими як на теоретичному, так і на прикладному рівнях. Зокрема, суттєвого доопрацювання потребують: науково-методичні підходи до антикризового моніторингу ліквідності банку та діагностики кризи ліквідності банку (КЛБ); практичні рекомендації щодо розробки планів реагування на КЛБ, антикризового регулювання ліквідності банку.

Все вищезазначене обумовлює актуальність обраної теми дослідження, його мету і завдання, визначає об'єкт і предмет дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Результати дисертаційного дослідження були використані при виконанні науково-дослідних тем Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України», а саме: «Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні» (номер державної реєстрації 0102U006965), «Реформування фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0109U006782). До звітів за цими темами увійшли: запропонований здобувачем науково-методичний підхід до

діагностики реальної КЛБ, що базується на розрахунку композиційного індикатора; науково-методичний підхід до діагностики потенційної КЛБ на основі проведення сценарного стрес-тестування.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток науково-методичних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо попередження та подолання кризи ліквідності банку.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення у роботі наступних завдань теоретичного та прикладного характеру:

- дослідити сутність поняття «криза ліквідності банку» з метою його подальшого застосування у категоріально-понятійному апараті АУЛБ; класифікувати види КЛБ;
- систематизувати та охарактеризувати фактори ліквідності банку, вплив яких може призвести до виникнення та розвитку КЛБ;
- дослідити вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на ліквідність банків України;
- розглянути АУЛБ з точки зору системного та процесного підходів і розробити на цій основі структурно-логічну модель АУЛБ;
- визначити сутність та особливості превентивного АУЛБ і удосконалити його методичне забезпечення;
- поглибити теоретико-методичні засади реактивного АУЛБ;
- розробити науково-методичний підхід до антикризового моніторингу ліквідності банку;
- запропонувати план заходів щодо подолання кризи ліквідності банку, диференційований за її видами.

Об'єктом дослідження є процес антикризового управління ліквідністю банку.

Предметом дослідження є науково-методичне забезпечення антикризового управління ліквідністю банку.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить комплекс фундаментальних положень теорії криз, теорії систем, а також сучасні концепції банківського менеджменту та антикризового управління. З метою вирішення поставлених завдань були використані наступні методи наукового пізнання: аналіз, синтез, наукова абстракція, систематизація (при узгодженні понятійно-категоріального апарату АУЛБ, формуванні об'єкта АУЛБ, визначенні факторів, що обумовлюють виникнення та розвиток КЛБ); порівняння (у процесі визначення переваг та недоліків методів діагностики кризи, особливостей превентивного та реактивного АУЛБ); системний та структурний аналіз (під час розробки структурно-логічної моделі АУЛБ); статистичний аналіз, логічне узагальнення (при дослідженні факторів, що впливають на ліквідність банків України); формалізація, групування, економіко-математичне моделювання (у процесі розробки методичного забезпечення превентивного АУЛБ).

Інформаційною та фактологічною базою наукового дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти і методичні рекомендації органів державної

влади України, інших країн, методичні рекомендації міжнародних організацій, статистичні дані Державного комітету статистики, Національного банку України, Асоціації українських банків, публічна звітність окремих банків України, публікації вітчизняних та зарубіжних дослідників з питань АУЛБ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробці теоретичних положень антикризового управління ліквідністю банку і методичних рекомендацій щодо їх практичного застосування, які в комплексі створюють методичне підґрунтя попередження та подолання кризи ліквідності банку.

Наукову новизну дисертаційної роботи визначають такі положення:

вперше:

- запропоновано науково-методичний підхід до превентивного АУЛБ, який передбачає: розрахунок та аналіз системи найбільш чутливих до кризи ліквідності індикаторів, композиційного індикатора загрози розвитку КЛБ; проведення стрес-тестування ліквідності банку. Запропонований підхід дозволяє вчасно виявляти негативну динаміку у ліквідності банку; оперативно ідентифікувати латентну та визначати імовірність виникнення явної КЛБ; забезпечувати профілактику явної кризи на основі оптимального формування буфера ліквідності; адекватно реагувати на виникнення кризи шляхом застосування диференційованого плану заходів щодо подолання КЛБ;

удосконалено:

- науково-методичне забезпечення АУЛБ, у якому, на відміну від існуючих, передбачається поетапна реалізація процедур превентивного (проведення антикризового моніторингу ліквідності, здійснення профілактичних заходів і розробка плану реагування на кризу) та реактивного характеру (починаючи з запровадження режиму підвищеної готовності або режиму діяльності в умовах явної кризи ліквідності і закінчуючи оцінкою ефективності застосованих заходів щодо подолання КЛБ). Це дозволить уникнути фрагментарності АУЛБ і неузгодженості його складових, що, в свою чергу, забезпечить адекватне реагування на вплив деструктивних факторів ліквідності банку;
- структурно-компонентний підхід до формування плану реагування на кризу ліквідності банку, який включає не тільки перелік заходів щодо управління активами та пасивами, а й передбачає розробку організаційної (перелік суб'єктів АУЛБ, їх функції та зв'язки координації і субординації), управлінської (план заходів щодо управління активами і пасивами, оптимізації витрат та управління інформацією), фінансової (обсяг необхідного фондування та його вартість, достатність урівноважуючого потенціалу ліквідності банку), інформаційної (склад звітності та порядок її надання) складових і забезпечує оперативність прийняття рішень в умовах часових та ресурсних обмежень;

набули подальшого розвитку:

- теоретичний підхід до структурування об'єкта АУЛБ, що передбачає виділення операційної ліквідності банку (грошові кошти, що генеруються у процесі виконання його клієнтами і контрагентами контрактних зобов'язань та використовуються ним для розрахунку за власними зобов'язаннями як

фінансового посередника і як суб'єкта господарювання) та урівноважуючого потенціалу ліквідності (грошові кошти, що залучаються з метою покриття дефіциту операційної ліквідності на визначених часових горизонтах). Запропонований підхід створює наукове підґрунтя для поглибленої оцінки достатності ліквідності банку та її гнучкого регулювання шляхом визначення пріоритетності використання компонентів ліквідності;

- групування видів КЛБ за запропонованими класифікаційними ознаками: за характером прояву – виділення латентної та явної криз з метою застосування диференційованого методичного забезпечення превентивного та реактивного АУЛБ; за інтенсивністю прояву – конкретизація параметрів явної легкої, явної помірної та явної глибокої криз залежно від стану компонентів ліквідності банку з метою удосконалення технології їх стрес-тестування, уточнення управлінської і фінансової складових плану реагування на КЛБ; за фактом існування – виділення реальної та потенційної КЛБ з метою оптимізації методичного забезпечення антикризового моніторингу;
- система класифікаційних ознак факторів виникнення та розвитку КЛБ, з урахуванням їх походження та шляхом поглиблення ознаки «за об'єктом впливу». Це дозволило розмежувати внутрішні та зовнішні фактори на такі, що обумовлюють зміни операційної ліквідності банку і урівноважуючого потенціалу ліквідності та визначити на цій основі напрями розвитку методичного забезпечення антикризового моніторингу ліквідності, реагування на КЛБ та контролю за здійсненням антикризового управління ліквідністю.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що обґрунтовані в роботі теоретичні положення, висновки та розроблені методичні підходи спрямовані на удосконалення антикризового управління ліквідністю банку та доведені до рівня практичних рекомендацій.

Висновки та рекомендації автора щодо моніторингу ліквідності банку за індикаторами загрози розгортання кризи ліквідності застосовуються фахівцями Управління Національного банку України в Сумській області у процесі дистанційного аналізу діяльності банків (довідка про впровадження від 05.09.2011 № 12-012/2086); щодо діагностики потенційної КЛБ впроваджено у методичне забезпечення антикризового управління ліквідністю Кримського РУ ПАТ КБ «Приватбанк» (довідка про впровадження від 23.12.2011 № 1797); щодо діагностики реальної КЛБ на основі розрахунку композиційного індикатора загрози розвитку КЛБ використано у діяльності ПАТ «Чорноморський Банк Розвитку та Реконструкції» (довідка про впровадження від 22.12.2011 № 3393); щодо розробки і впровадження плану реагування на кризу ліквідності банку використано у практиці антикризового управління ПАТ АБ «Столичний» (довідка про впровадження від 02.09.2011 № 01-07/1736).

Результати дисертаційного дослідження використовуються у навчальному процесі Державного вищого навчального закладу «Українська академія банківської справи Національного банку України» при викладанні навчальних дисциплін «Аналіз банківської діяльності», «Фінансовий менеджмент у банку» та «Управління банківськими ризиками» (акт впровадження від 05.09.2011).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним завершеним дослідженням. Наукові результати, які викладені у дисертації і виносяться на захист, одержані автором самостійно і знайшли своє відображення в опублікованих працях. Особистий внесок здобувача у працях, що виконанні у співавторстві, визначено у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження доповідались, обговорювались і отримали позитивну оцінку на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: V Міжнародній науково-практичній конференції аспірантів і студентів «Проблеми розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації» (м. Сімферополь, 2009 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика» (м. Суми, 2009–2011 рр.), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків» (м. Черкаси, 2009 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» (м. Суми, 2009 р., 2010 р.).

Наукові публікації. Результати дисертаційного дослідження повністю висвітлені у 17 наукових працях загальним обсягом 12,12 друк. арк., з яких особисто автору належить 4,92 друк. арк., у тому числі один підрозділ у колективній монографії, 8 статей у наукових фахових виданнях, 8 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок, у тому числі на 108 сторінках розміщено 34 таблиці, 28 рисунків, 21 додаток і список використаних джерел із 388 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, оцінено рівень вивченості проблематики, сформульовано мету, завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, надано інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі «**Теоретичні основи антикризового управління ліквідністю банку**» досліджено сутність основних понять у сфері АУЛБ («ліквідність банку», «криза», «криза ліквідності банку»), упорядковано класифікацію видів ліквідності, уточнено сутність КЛБ та її класифікацію, систематизовано та охарактеризовано фактори, що обумовлюють виникнення і розвиток КЛБ, обґрунтовано причинно-наслідкові зв'язки її розвитку, досліджено вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на ліквідність банків України.

Критичний аналіз та систематизація підходів до трактування поняття «ліквідність банку» дозволили обґрунтувати доцільність його розгляду як спроможності банку вчасно та з мінімальними витратами розраховуватися

за зобов'язаннями, що виникають у процесі його діяльності як фінансового посередника та як суб'єкта господарювання, а також задовольняти наявні й потенційні потреби клієнтів у кредитних ресурсах відповідно до стандартів кредитної політики та вимог законодавства.

Уточнення сутності поняття «ліквідність банку» склало наукове підґрунтя для розуміння КЛБ як стійкої неспроможності банку безперерійно виконувати зобов'язання, що виникають у процесі його діяльності як фінансового посередника та як суб'єкта господарювання, невчасне або неадекватне реагування на яку може призвести до значного погіршення його фінансового стану, а в крайньому випадку – до банкрутства.

За результатами дослідження встановлено, що КЛБ виникає внаслідок дефіцитності грошових потоків й запасів грошових коштів банку для задоволення його основних і додаткових потреб. Виходячи з цього, у роботі обґрунтовано доцільність дворівневого структурування об'єкта антикризового управління ліквідністю шляхом виділення операційної ліквідності (грошові кошти, що генеруються у процесі виконання клієнтами і контрагентами банку контрактних зобов'язань та використовуються ним для розрахунку за власними зобов'язаннями як фінансового посередника і як суб'єкта господарювання) та урівноважуючого потенціалу ліквідності банку (грошові кошти, що залучаються з метою покриття дефіциту операційної ліквідності на визначених часових горизонтах). Ураховуючи різноманітність джерел та механізмів залучення грошових коштів, конкретизовано компонентний склад урівноважуючого потенціалу ліквідності банку шляхом виділення наступних складових: буфера ліквідності, покупної ліквідності, ресурсів власників.

З метою налагодження ефективного управлінського впливу на структурні компоненти ліквідності банку у роботі систематизовано та охарактеризовано внутрішні і зовнішні фактори, що обумовлюють зміни операційної ліквідності банку та урівноважуючого потенціалу ліквідності. Класифікація факторів створила передумови розвитку методичного забезпечення антикризового моніторингу ліквідності банку, реагування на КЛБ та контролю за здійсненням АУЛБ.

На основі проведеного аналізу автором ідентифіковано фактори, що здійснюють деструктивний вплив на ліквідність банків України. До них належать: зовнішні – економічна та політична нестабільність в країні, нестабільність міжбанківського кредитного ринку; внутрішні – низька якість активів, нестабільність ресурсної бази, неефективність діяльності.

З метою врахування специфіки виникнення та розвитку кризових явищ при розробці заходів щодо їх ідентифікації, профілактики та подолання автором удосконалено групування видів КЛБ за наступними класифікаційними ознаками: за фактом існування (через обґрунтування необхідності розмежування реальної та потенційної криз), за характером прояву (шляхом аргументування доцільності виділення латентної та явної криз), за інтенсивністю прояву (через обґрунтування доцільності розподілу явної КЛБ на легку, помірну та глибоку) (рис. 1).

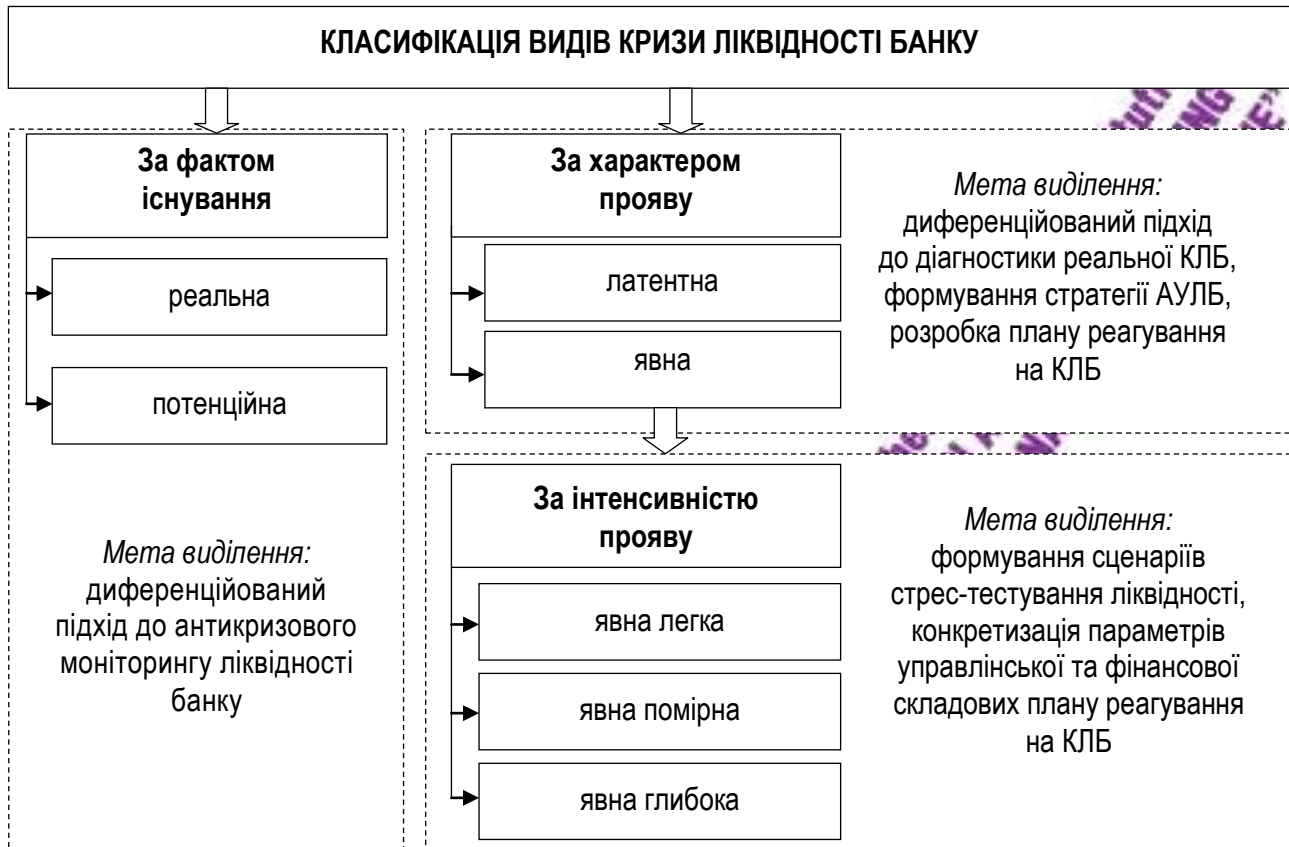

Рис. 1. Класифікація видів кризи ліквідності банку

У другому розділі «Розвиток науково-методичного забезпечення антикризового управління ліквідністю банку» надано комплексну характеристику АУЛБ з точки зору системного та процесного підходів, розвинуто методичні засади превентивного і реактивного антикризового управління ліквідністю та розроблено рекомендації щодо удосконалення їх інструментарію.

Антикризове управління ліквідністю у роботі досліджується комплексно, з урахуванням положень процесного та системного підходів і виділених автором структурних компонентів об'єкта АУЛБ.

Застосування системного підходу дозволило визначити склад АУЛБ як структурно-функціональну цілісність, елементи якої упорядковані таким чином, що здійснюється управлінський вплив керуючої підсистеми (суб'єктів управління) на керовану підсистему (операційну ліквідність та урівноважуючий потенціал ліквідності банку) через механізм превентивного і реактивного АУЛБ.

Застосування процесного підходу дало можливість розглядати АУЛБ як специфічний і перманентний процес здійснення управлінського впливу на операційну ліквідність банку та урівноважуючий потенціал ліквідності, що включає в себе блоки превентивного і реактивного АУЛБ, необхідні для вчасного виявлення, профілактики і подолання кризи, відновлення ліквідності і виведення банку в режим звичайної діяльності.

За результатами дослідження автором запропоновано структурно-логічну модель АУЛБ, яка передбачає послідовну реалізацію процедур превентивного

(проведення антикризового моніторингу ліквідності, здійснення профілактичних заходів та розробка плану реагування на кризу) і реактивного характеру (починаючи з запровадження режиму підвищеної готовності або режиму діяльності в умовах явної кризи ліквідності і закінчуючи оцінкою ефективності застосованих заходів щодо подолання КЛБ) (рис. 2).

Автор зазначає, що АУЛБ інтегрується в загальну систему управління банком шляхом узгодження його цільових орієнтирів зі стратегічними.

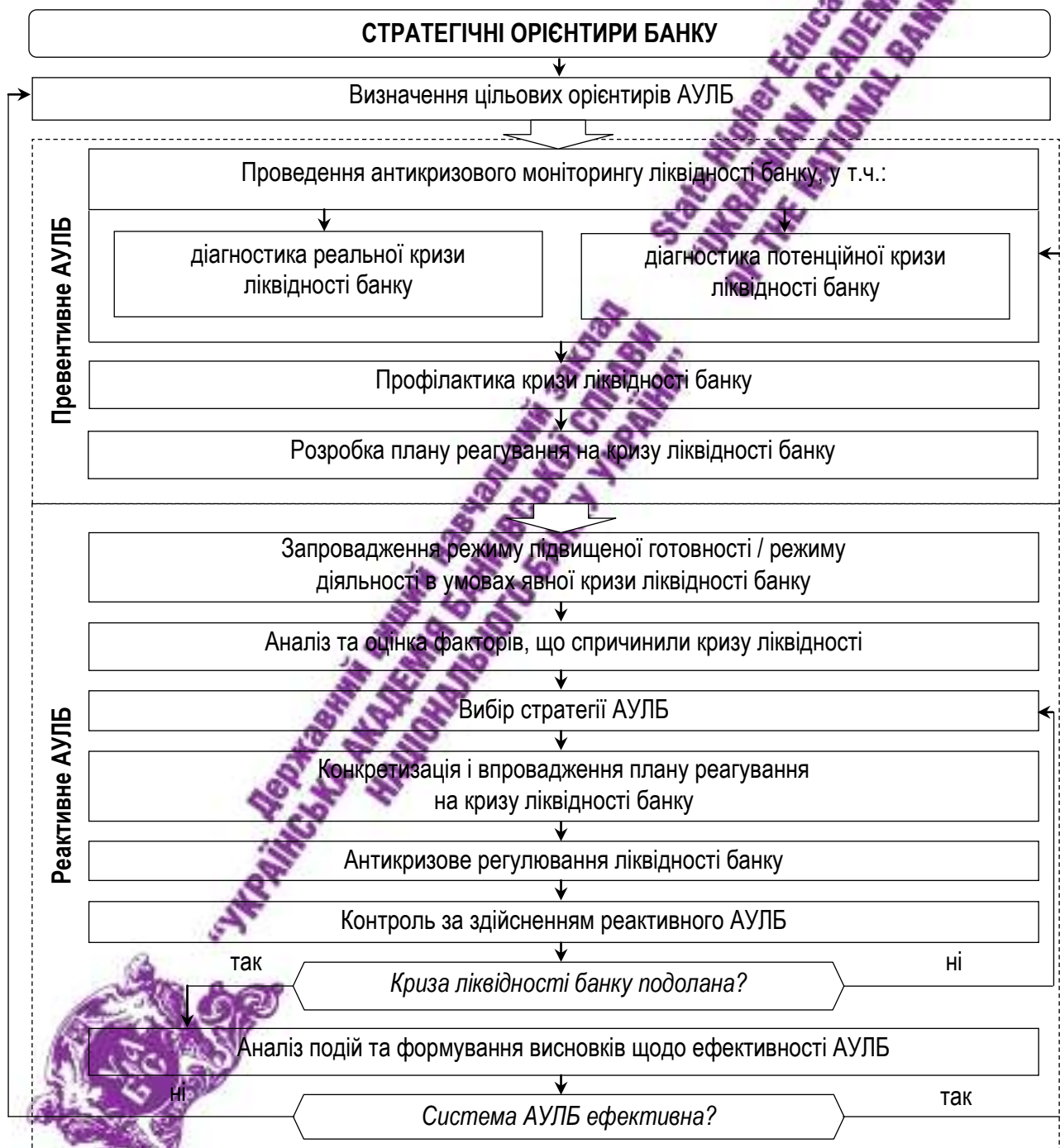

Рис. 2. Структурно-логічна модель антикризового управління ліквідністю банку

Превентивне АУЛБ передбачає послідовне здійснення заходів щодо попередження кризових явищ, що включає антикризовий моніторинг ліквідності, профілактику КЛБ і розробку плану реагування на неї. Від результатів превентивного АУЛБ залежать подальші дії банку щодо попередження та подолання кризи.

Під антикризовим моніторингом ліквідності банку запропоновано розуміти перманентний процес діагностики реальної КЛБ для своєчасного виявлення та оцінки характеру її прояву і оперативного реагування на неї, діагностики потенційної КЛБ з метою проведення оцінки можливих наслідків впливу деструктивних факторів за окремими сценаріями стрес-тестування та вжиття профілактичних заходів щодо попередження виникнення реальної кризи ліквідності.

На основі авторського розуміння сутності антикризового моніторингу ліквідності банку розроблена його структурно-логічна модель, яка, на відміну від існуючих, будується за принципами комплексності, оперативності, превентивності застосування та дозволяє врахувати специфіку розгортання та протікання різних видів КЛБ (рис. 3).

Профілактика КЛБ, на думку автора, передбачає оперативне реагування на вплив внутрішніх та зовнішніх факторів, що можуть обумовити її виникнення та розвиток, шляхом формування буфера ліквідності, забезпечення збалансованості вимог та зобов'язань банку за обсягами, строками і валютами, розширення доступу банку до ринків покупної ліквідності, постійної співпраці з власниками банку тощо.

У роботі обґрунтовано важливість завчасної розробки плану реагування на КЛБ, що повинен містити систематизовану сукупність заходів щодо регулювання діяльності банку у разі виникнення КЛБ (латентної чи явної) з метою її подолання.

Для забезпечення досягнення цілей АУЛБ в умовах часових і ресурсних обмежень автором запропоновано деталізувати план реагування на КЛБ за наступними складовими: організаційною (перелік суб'єктів АУЛБ, їх функції та зв'язки координації і субординації), управлінською (план заходів щодо управління активами, пасивами, інформацією та оптимізації витрат), фінансовою (обсяг необхідного фондування та його вартість, достатність урівноважуючого потенціалу ліквідності), інформаційною (склад звітності та порядок її надання). У роботі надано рекомендації щодо розробки і впровадження усіх зазначених складових плану реагування.

Реактивне АУЛБ реалізується у разі виявлення кризи і передбачає запровадження режиму підвищеної готовності (якщо ідентифіковано латентну кризу) або режиму діяльності в умовах явної КЛБ (якщо спостерігається явна криза).

З метою визначення подальшої стратегії АУЛБ запропоновано проводити поглиблений аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів, що обумовили виникнення та розвиток кризи. За результатами аналізу здійснюється оцінка достатності компонентів урівноважуючого потенціалу ліквідності, у тому числі визначаються наявні та потенційні джерела додаткового зовнішнього фінансування, встановлюються пріоритети щодо їх використання з урахуванням доступності грошових ресурсів та економічної доцільності їх залучення.

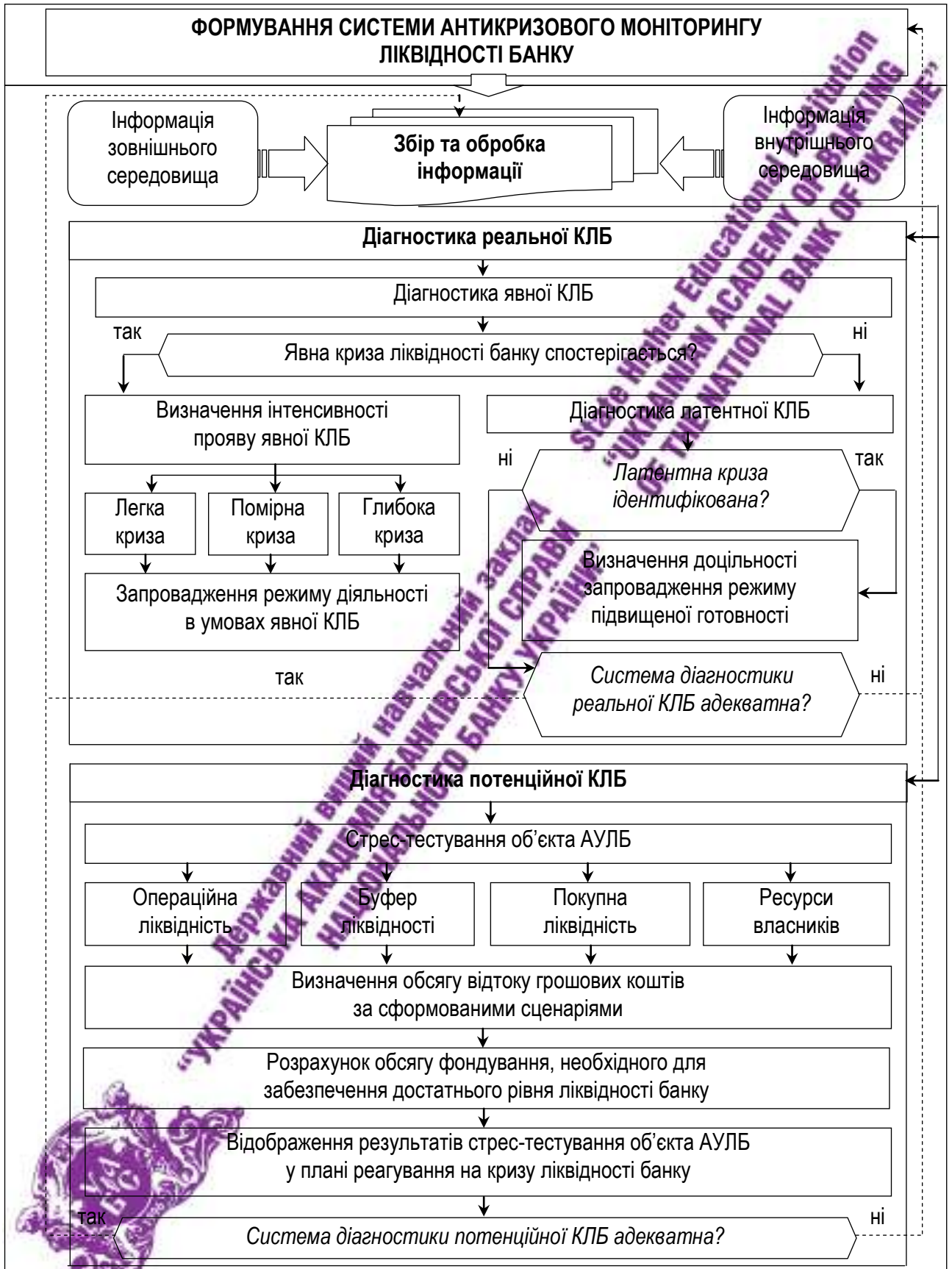

Рис. 3. Структурно-логічна модель антикризового моніторингу ліквідності банку

У роботі доведено, що вибір стратегії АУЛБ повинен здійснюватись залежно від специфіки запровадженого режиму діяльності та наявності можливостей подолання кризових явищ.

За умов запровадження режиму підвищеної готовності пропонується обирати стратегію обмеженого зростання, а у разі введення режиму діяльності в умовах явної КЛБ – стратегію скорочення.

Встановлено, що антикризове регулювання ліквідності банку здійснюється відповідно до плану реагування на КЛБ. Автором визначені основні принципи антикризового регулювання ліквідності, зокрема, економічної доцільності витрат на покриття дефіциту ліквідності, оперативності залучення коштів та мінімізації негативного впливу на репутацію банку. Аргументовано, що для реалізації стратегії АУЛБ необхідно здійснювати актуалізацію та деталізацію всіх параметрів плану реагування, особливо тих, які знаходять своє відображення у фінансовій та управлінській складових.

У роботі наголошується, що контроль є невід'ємною складовою антикризового управління ліквідністю, ефективність якого забезпечується шляхом дотримання принципів комплексності, систематичності, динамічності. Автором розроблено рекомендації щодо побудови багаторівневого внутрішнього контролю за здійсненням реактивного АУЛБ.

У третьому розділі «**Удосконалення науково-методичних підходів до превентивного антикризового управління ліквідністю банку**» удосконалено методичне забезпечення антикризового моніторингу ліквідності банку, зокрема, технології відбору індикаторів загрози розгортання кризи ліквідності та визначення їх граничних значень, побудови композиційного індикатора загрози розвитку КЛБ, визначення наслідків можливої реалізації виняткових, але імовірних подій. Окрім того, надано рекомендації щодо коригування фінансової складової плану реагування на КЛБ за результатами стрес-тестування, розробки і впровадження управлінської складової плану реагування на латентну або явну КЛБ (план заходів).

Результати проведеного дослідження ліквідності банків України дозволили визначити фактори, що обумовлюють виникнення і розвиток КЛБ, та сформувати на цій основі показники, використані для подальшого відбору індикаторів загрози розгортання КЛБ.

Автором запропоновано модель дворівневої фільтрації зазначених показників за критеріями «сигнального» підходу та «ефекту групи ліквідних банків». Це дало змогу сформувати систему індикаторів загрози розгортання КЛБ для ідентифікації латентної кризи у розрізі груп банків та визначити їх граничні значення.

Об'єктом дослідження виступили банки – представники усіх груп за класифікацією НБУ, динаміка діяльності яких аналізувалася за 2005–2008 роки. Вибір часового горизонту дослідження обумовлено специфікою підходу, що базується на порівнянні показників діяльності банку у період, коли він мав достатній рівень ліквідності та у період «сигнального вікна» (розвитку латентної кризи) з метою виявлення закономірностей розгортання КЛБ.

На основі сформованої системи індикаторів запропоновано визначати композиційний індикатор загрози розвитку КЛБ, диференційований за групами банків шляхом застосування формул (1)-(4).

Запропонований науково-методичний підхід дозволяє одночасно забезпечувати універсальність його застосування для банків різних груп у процесі здійснення діагностики латентної КЛБ та враховувати специфіку їх діяльності у межах груп.

Автором підкреслюється, що діагностика може базуватися й на інших групуваннях банків, вибір яких обумовлений наявністю якісного інформаційного забезпечення та залежить від цілей діагностики.

$$CILC_1^t = \sum_{i=1}^{14} \alpha_i \cdot S(X_i)^t, \quad (1)$$

$$CILC_2^t = \sum_{i=1}^{17} \beta_i \cdot S(Z_i)^t, \quad (2)$$

$$CILC_3^t = \sum_{i=1}^{18} \xi_i \cdot S(F_i)^t, \quad (3)$$

$$CILC_4^t = \sum_{i=1}^{13} \omega_i \cdot S(K_i)^t, \quad (4)$$

де $CILC_{1,2,3,4}^t$ – композиційний індикатор загрози розвитку кризи ліквідності банку у періоді t для I-IV груп банків відповідно;

$\alpha_i, \beta_i, \xi_i, \omega_i$ – вагові коефіцієнти i -го показника відповідної групи банків;

$S(X_i)^t, S(Z_i)^t, S(F_i)^t, S(K_i)^t$ – сигнали i -го показника в періоді t відповідної групи банків, визначені через трансформацію динаміки значень у бінарну систему.

Проведення розрахунків за формулами (1)-(4) здійснюється з використанням ключа інтерпретації, фрагмент якого відображено у таблиці 1.

Автором запропоновано визначати імовірність виникнення явної КЛБ у короткостроковому періоді (до 1 року) за формулою (5):

$$P_{LC}^n(t) = \frac{CILC_f^n(t)}{CILC_c^n} \cdot 100\%, \quad (5)$$

де $P_{LC}^n(t)$ – імовірність виникнення явної кризи ліквідності банку n -ї групи у періоді t ;

$CILC_f^n(t)$ – фактичне значення композиційного індикатора загрози розвитку КЛБ n -ї групи у періоді t ;

$CILC_c^n$ – критичне значення композиційного індикатора загрози розвитку кризи ліквідності банків n -ї групи, розраховане як його апіорний максимум у разі ідентифікації сигналів загрози явної кризи за всіма компонентами індикатора.

Таблиця 1

Ключ інтерпретації моделей розрахунку композиційного індикатора загрози розвитку кризи ліквідності банку (фрагмент)

№ пор.	Показники	За групами банків відповідно до класифікації НБУ							
		I група банків		II група банків		III група банків		IV група банків	
		Умовне позначення показника	Ваговий коефіцієнт	Умовне позначення показника	Ваговий коефіцієнт	Умовне позначення показника	Ваговий коефіцієнт	Умовне позначення показника	Ваговий коефіцієнт
1	Темп приросту активів	-	-	-	-	-	-	K ₁	0,15
2	Темп приросту кредитного портфеля	X ₁	0,26	Z ₁	0,26	-	-	K ₂	0,14
3	Темп приросту споживчих кредитів	X ₂	0,45	-	-	F ₁	0,17	-	-
4	Темп приросту кредитів, виданих банкам	-	-	Z ₂	0,18	-	-	-	-
5	Відношення первинної ліквідності до активів	X ₃	0,41	Z ₃	0,46	F ₂	0,63	K ₃	0,29
6	Частка кредитного портфеля в активах	-	-	-	-	F ₃	0,33	K ₄	0,21
7	Частка споживчих кредитів у кредитах	X ₄	0,56	Z ₄	0,18	-	-	-	-
8	Частка основних засобів у активах	X ₅	0,41	Z ₅	0,22	F ₄	0,17	-	-
9	Частка портфеля цінних паперів у активах	X ₆	0,15	-	-	-	-	-	-
10	Співвідношення зобов'язань до капіталу	-	-	-	-	F ₅	0,21	K ₅	0,21
...
41	Частка процентних витрат у валових витратах	-	-	Z ₁₇	0,37	F ₁₈	0,28	-	-

З метою вчасного реагування на виникнення й розвиток кризових явищ та вибору оптимального режиму діяльності в цих умовах автором розроблено матрицю кризових зон (табл. 2).

Таблиця 2

Матриця зон імовірності виникнення кризи ліквідності банку

Кризова зона	Числовий діапазон $P_{LC}^n(t)$, %	Найменування градації	Режим діяльності
I	0–24	Зона незначної імовірності виникнення явної КЛБ	Режим звичайної діяльності
II	25–49	Зона низької імовірності виникнення явної КЛБ	Режим звичайної діяльності
III	50–74	Зона значної імовірності виникнення явної КЛБ	Режим підвищеної готовності
IV	75–100	Зона високої імовірності виникнення явної КЛБ	Режим підвищеної готовності

Апробація запропонованого науково-методичного підходу була здійснена для наступних банків: ПАТ КБ «Приватбанк» (I група), ПАТ КБ «Хрещатик» (II група), ПАТ АБ «Експрес-Банк» (III група), ПАТ «Чорноморський Банк Розвитку та Реконструкції» (IV група) за період з 01.01.2007 по 01.10.2011 (рис. 4).

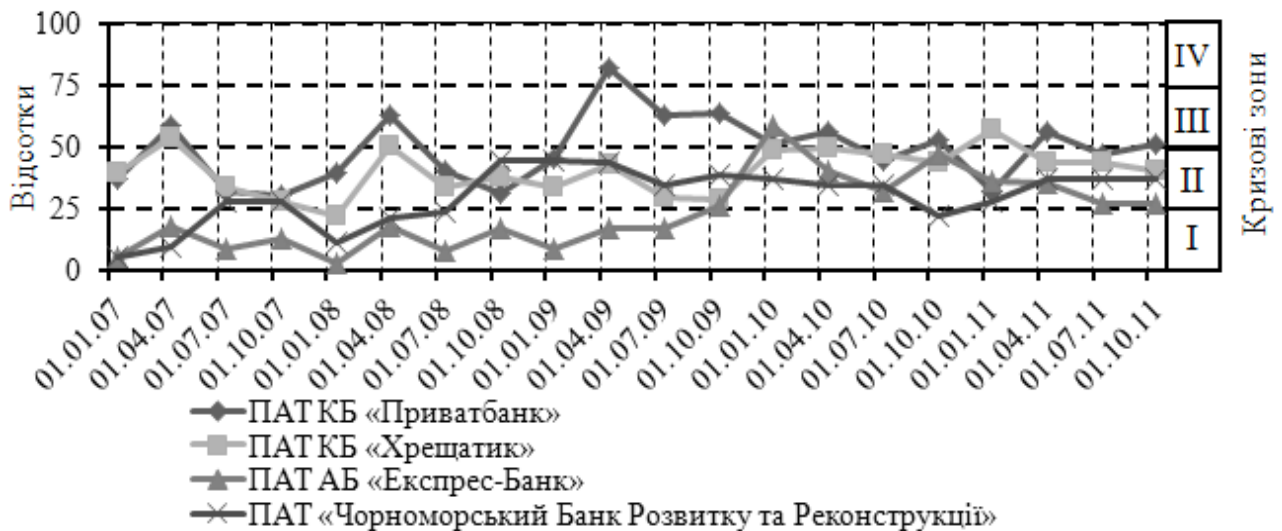

Рис. 4. Графічна інтерпретація імовірності виникнення явної кризи ліквідності окремих банків за період з 01.01.2007 по 01.10.2011

Відповідно до результатів розрахунків з початку 2007 року ПАТ АБ «Експрес-Банк» мав достатній рівень ліквідності, однак, починаючи з жовтня 2009 року, спостерігалось незначне зростання імовірності виникнення явної КЛБ, значення якої сягнуло майже 60 % станом на 01.01.2010. Перебування у I та II кризових зонах спостерігалось у ПАТ КБ «Чорноморський Банк Розвитку та Реконструкції».

Імовірність виникнення явної кризи ліквідності ПАТ КБ «Хрещатик», який з початку періоду дослідження знаходився, в основному, у II кризовій зоні, станом на 01.01.2011 зросла до 57 %, що, однак, супроводжувалося покращенням ситуації з ліквідністю у подальшому.

Суттєвою мінливістю характеризувався стан ліквідності ПАТ КБ «Приватбанк». Так, починаючи з 2007 року, динаміка ліквідності банку мала циклічний характер до досягнення на початку II кварталу 2009 року IV кризової зони, коли імовірність виникнення явної КЛБ досягла 82 %. Незважаючи на подальше домінування тенденції до покращення стану ліквідності ПАТ КБ «Приватбанк», у 2011 році банк опинився в зоні значної імовірності виникнення явної кризи ліквідності.

Запропонований автором науково-методичний підхід до діагностики латентної та прогнозування явної КЛБ може бути використаний у процесі антикризового управління на рівні окремого банку і на рівні Національного банку України у ході здійснення дистанційного аналізу діяльності банків.

У роботі запропоновано проводити діагностику потенційної КЛБ на основі застосування сценарного стрес-тестування. Розробку сценаріїв рекомендовано здійснювати у розрізі структурних компонентів ліквідності шляхом побудови матриці фондування з урахуванням інтенсивності прояву кризи.

Результати стрес-тестування ліквідності запропоновано відображати у фінансовій складовій плану реагування на КЛБ.

Автором розроблено рекомендації щодо формування управлінської складової плану реагування на КЛБ, які полягають в уточненні системи заходів щодо подолання латентної та явної (у тому числі, легкої, помірної, глибокої) криз.

Розроблений науково-методичний підхід до превентивного АУЛБ дає можливість вчасно ідентифікувати латентну та визначати імовірність виникнення явної КЛБ, здійснювати профілактику явної кризи шляхом формування оптимального буфера ліквідності залежно від сценарію розвитку кризи, а також оперативно реагувати на її розгортання на основі запропонованого плану заходів щодо подолання кризових явищ.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено теоретичне узагальнення і вирішення наукової задачі, що полягає у розвитку науково-методичних підходів та розробці практичних рекомендацій щодо попередження та подолання кризи ліквідності банку. За результатами проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

1. Під КЛБ запропоновано розуміти стійку неспроможність банку безперервно виконувати зобов'язання, що виникають у процесі його діяльності як фінансового посередника та як суб'єкта господарювання, невчасне або неадекватне реагування на яку може призвести до значного погіршення його фінансового стану, а у крайньому випадку – до банкрутства.

2. У роботі уточнено класифікацію КЛБ на основі поглиблення наступних класифікаційних ознак: за фактом існування (шляхом обґрунтування доцільності розмежування реальної та потенційної криз), за характером прояву (шляхом обґрунтування доцільності виділення латентної та явної криз), за інтенсивністю прояву (шляхом аргументування необхідності розподілу явної КЛБ на легку, помірну та глибоку). Запропонований підхід до класифікації створює передумови для розвитку науково-методичного забезпечення АУЛБ.

3. Автором виявлено та систематизовано фактори КЛБ шляхом розподілу внутрішніх та зовнішніх факторів на такі, що зумовлюють негативні зміни операційної ліквідності та урівноважуючого потенціалу ліквідності банку.

4. У процесі дослідження ліквідності банків України визначено основні фактори, що здійснюють найбільший деструктивний вплив на ліквідність банків. До них належать: зовнішні – економічна та політична нестабільність в країні, нестабільність міжбанківського кредитного ринку; внутрішні – низька якість активів, нестабільність ресурсної бази, неефективність діяльності.

5. Шляхом виокремлення та формалізації етапів впливу керуючої підсистеми на операційну ліквідність та урівноважуючий потенціал ліквідності з точки зору системного та процесного підходів розроблено структурно-логічну модель АУЛБ, яка функціонує у розрізі блоків превентивного та реактивного

управління та забезпечує адекватне реагування на вплив внутрішніх та зовнішніх деструктивних факторів ліквідності за рахунок уникнення фрагментарності управління і неузгодженості окремих його елементів.

6. Превентивне АУЛБ рекомендовано здійснювати шляхом проведення перманентного антикризового моніторингу ліквідності (що ґрунтується на діагностиці реальної та потенційної кризи), здійснення профілактичних заходів та розробки плану реагування на кризу. У роботі надано рекомендації щодо проектування та впровадження у діяльність банку зазначеного плану, запропоновано авторський підхід до його структурування шляхом виділення та конкретизації організаційної, управлінської, фінансової та інформаційної складових.

7. Реактивне АУЛБ запропоновано реалізувати у разі ідентифікації реальної КЛБ, що вимагає введення режиму підвищеної готовності/режиму діяльності в умовах явної кризи ліквідності. Автором визначено принципи вибору стратегії АУЛБ та надано рекомендації щодо багаторівневого внутрішнього контролю за здійсненням реактивного АУЛБ.

8. Розроблено науково-методичний підхід до превентивного АУЛБ, який дозволяє вчасно ідентифікувати латентну кризу, прогнозувати імовірність виникнення явної кризи ліквідності, визначати масштаби реалізації потенційної кризи за сценаріями різної інтенсивності її прояву а також приймати адекватні управлінські рішення щодо її профілактики та подолання. Апробація авторських пропозицій обґрунтувала їх можливість та доцільність впровадження у практику антикризового управління на рівні окремого банку і на рівні Національного банку України у ході здійснення дистанційного аналізу діяльності банків.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографії

1. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку [Текст]: монографія / [І. М. Бурденко, Є. Є. Дмитрієв, Ю. С. Ребрик, Ю. С. Серпенінова]; за заг. ред. Ю. С. Серпенінової. – Суми : Університетська книга, 2011. – 136 с. (8,1 друк. арк.). *Особистий внесок здобувача: визначення теоретико-методичних засад антикризового управління ліквідністю банку (1,14 друк. арк.).*

Публікації у наукових фахових виданнях

2. Ребрик Ю. С. Стрес-тестування як інструмент оцінки ризику ліквідності банку / Ю. С. Ребрик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. Т. 25. – Суми : УАБС НБУ, 2009. – С. 338–342 (0,23 друк. арк.).
3. Ребрик Ю. С. Система антикризового управління в банку / Ю. С. Ребрик // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Фінансовий ринок України: стабілізація та євроінтеграція : зб. наук. праць. – Львів, 2009. – Вип. 2(76). – С. 204–210 (0,35 друк. арк.).
4. Ребрик Ю. С. Проблема трактування категорій «ліквідність» та «платоспроможність» у банківській діяльності / Ю. С. Ребрик // Проблеми і перспективи

- ви розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Випуск 28. – С. 93–99 (0,40 друк. арк.).
5. Ребрик Ю. С. Аналіз ліквідності банку в умовах нестабільності фінансових ринків / Ю. С. Ребрик // Економічний аналіз. – 2010. – Випуск 5. – С. 326–328 (0,32 друк. арк.).
 6. Криклій О. А. Система комплексного управління ліквідністю банку / О. А. Криклій, Ю. С. Ребрик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. – Випуск 1 (8), частина 2. – С. 9–17 (0,48 друк. арк.). *Особистий внесок здобувача: обґрунтування елементного складу системи комплексного управління ліквідністю банку (0,24 друк. арк.).*
 7. Ребрик Ю. С. Рання діагностика кризи ліквідності як інструмент попередження кризових явищ у банку / Ю. С. Ребрик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. – Випуск 2 (9). – С. 70–78 (0,52 друк. арк.).
 8. Ребрик Ю. С. План заходів з антикризового управління ліквідністю банку / Ю. С. Ребрик // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1 (10) – С. 249–252 (0,41 друк. арк.).
 9. Ребрик Ю.С. Рання діагностика кризи ліквідності банку на основі розрахунку композиційного індикатора / Ю. С. Ребрик // Економічний аналіз. – 2011. – Випуск 9, частина 3. – С. 258–262 (0,42 друк. арк.).

Публікації у матеріалах наукових конференцій

10. Ребрик Ю. С. Інструменти антикризового управління ліквідністю банку / Ю. С. Ребрик // Проблемы развития финансовой системы Украины в условиях глобализации : сб. трудов V (XI) Международной науч.-практ. конф. аспирантов и студентов, 25–28 марта 2009 г., Симферополь / «Центр Стабилизации». – Симферополь, 2009. – С. 129 (0,08 друк. арк.).
11. Ребрик Ю. С. Модель стрес-тестування платіжної позиції банку / Ю. С. Ребрик // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : зб. тез доп. IV Міжнародної науково-практичної конференції (21–22 травня 2009 р.): у 2 т. / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Т. 2. – С. 65–66 (0,07 друк. арк.).
12. Ребрик Ю. С. Підходи до оцінки ризику ліквідності в умовах глобалізації фінансових ринків / Ю. С. Ребрик // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. 15–16 жовтня 2009 р. – Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 2009. – С. 260–261 (0,07 друк. арк.).
13. Ребрик Ю. С. Ризик ліквідності: проблема мінімізації у банківській діяльності / Ю. С. Ребрик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (12–13 листопада 2009 р.) : у 2 т. / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Т. 2. – С. 54–56 (0,09 друк. арк.).

14. Ребрик Ю. С. Фактори ліквідності банку та механізм їх впливу / Ю. С. Ребрик // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : зб. тез доп. V Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 травня 2010 р.): у 2 т. / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Т. 2. – С. 148–150 (0,10 друк. арк.).
15. Ребрик Ю. С. Ликвидность банков как необходимое условие стимулирования реального сектора экономики / Ю. С. Ребрик // Региональные финансы – 2010: доступные ресурсы – реальному сектору : сб. материалов Международной заочной научно-практической конференции студентов, аспирантов и молодых ученых (29 марта 2010 г.): в 2 ч. / Юго-Зап. гос. ун-т. – Курск, 2010. – Ч. 2. – С. 229–234 (0,27 друк. арк.).
16. Ребрик Ю. С. Формування системи індикаторів раннього реагування у контексті антикризового управління ліквідністю банку / Ю. С. Ребрик // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. тез доп. XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28–29 жовтня 2010 р.): у 2 т. / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Т. 2. – С. 178–180 (0,11 друк. арк.).
17. Ребрик Ю. С. Застосування методів непараметричного аналізу для побудови системи індикаторів загрози кризи ліквідності банку / Ю. С. Ребрик // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доп. VI Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 травня 2011 р.): у 2 т. / ДВНЗ «УАБС НБУ». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – Т. 2. – С. 87–88 (0,1 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Ребрик Ю. С. Антикризове управління ліквідністю банку. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України», Суми, 2012.

Дисертаційна робота присвячена розвитку науково-методичних підходів та розробці практичних рекомендацій щодо попередження та подолання кризи ліквідності банку.

У дисертаційній роботі уточнено сутність кризи ліквідності банку, класифіковано її види, виявлено та систематизовано фактори, що обумовлюють виникнення та розвиток кризи ліквідності банку.

Визначено сутність антикризового управління ліквідністю з точки зору системного та процесного підходів, надано практичні рекомендації щодо удосконалення методичного забезпечення превентивного та реактивного антикризового управління ліквідністю.

Запропоновано науково-методичний підхід до антикризового моніторингу ліквідності та здійснено його апробацію на банках України, розроблено план заходів щодо подолання кризи ліквідності.

Ключові слова: ліквідність банку, криза ліквідності банку, антикризове управління ліквідністю банку, антикризовий моніторинг ліквідності банку, стрес-тестування ліквідності, план реагування на кризу ліквідності банку, позиційний індикатор загрози розвитку кризи ліквідності банку.

АННОТАЦІЯ

Ребрик Ю. С. Антикризисное управление ликвидностью банка. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – Государственное высшее учебное заведение «Украинская академия банковского дела Национального банка Украины», Сумы, 2012.

Диссертация посвящена развитию научно-методических подходов и разработке практических рекомендаций по предупреждению и преодолению кризиса ликвидности банка.

На основе систематизации научных трудов кризис ликвидности банка предлагается трактовать как устойчивую неспособность банка бесперебойно выполнять обязательства, возникающие в процессе его деятельности как финансового посредника и как субъекта хозяйствования, несвоевременное или неадекватное реагирование на которую может вызвать значительное ухудшение финансового состояния, а в крайнем случае – его банкротство.

Автором уточнена классификация кризиса ликвидности банка на основе углубления следующих классификационных признаков: факт существования (путем выделения реального и потенциального кризиса ликвидности), характер проявления (путем обоснования необходимости выделения латентного и явного кризиса ликвидности), интенсивность проявления (путем выделения явного легкого, явного умеренного, явного глубокого кризисов ликвидности). Предложенный подход к классификации создает предпосылки к развитию научно-методического обеспечения антикризисного управления ликвидностью банка.

В работе предложен двухуровневый подход к структурированию объекта антикризисного управления ликвидностью, в соответствии с которым первичным уровнем является операционная ликвидность банка, вторичным – уравнивающий потенциал ликвидности. Кроме того, выявлены и систематизированы факторы кризиса ликвидности банка путем распределения внутренних и внешних факторов на такие, которые обуславливают негативные изменения в компонентах объекта антикризисного управления ликвидностью.

Путем выделения и формализации этапов воздействия управляющей подсистемы на операционную ликвидность и уравнивающий потенциал ликвидности с точки зрения системного и процессного подходов разработана структурно-логическая модель АУЛБ, которая функционирует в разрезе блоков превентивного и реактивного управления и обеспечивает адекватное реагирование на воздействие внутренних и внешних деструктивных факторов ликвидности за счет избегания фрагментарности управления и несогласованности отдельных его элементов.

В работе превентивное АУЛБ рекомендуется осуществлять путем проведения перманентного антикризисного мониторинга ликвидности (в том числе диагностика реального и потенциального кризиса), реализации профилактических мероприятий и разработки плана реагирования на кризис. Кроме того, даны рекомендации по разработке и внедрению в деятельность банка указанного плана, а также предложен авторский подход к его структурированию за счет выделения организационной, управленческой, информационной и финансовой составляющих.

Разработан научно-методический подход к превентивному антикризисному управлению ликвидностью банка, который дает возможность: своевременно идентифицировать латентный кризис и определять вероятность возникновения явного кризиса; определять масштабы реализации потенциального кризиса; обеспечивать профилактику явного кризиса, в частности, на основе оптимального формирования буфера ликвидности; оперативно реагировать на возникновение кризиса путем применения дифференцированного плана мероприятий по преодолению кризиса ликвидности.

Ключевые слова: ликвидность банка, кризис ликвидности банка, антикризисное управление ликвидностью банка, антикризисный мониторинг ликвидности банка, стресс-тестирование ликвидности, план реагирования на кризис ликвидности банка, композиционный индикатор угрозы развития кризиса ликвидности банка.

SUMMARY

Rebryk Ju. S. Bank liquidity crisis management. – Manuscript.

The thesis for obtaining a Candidate's Degree in economics in the specialty 08.00.08 – Money, finance and credit. – State Higher Educational Institution "Ukrainian academy of banking of the National Bank of Ukraine", Sumy, 2012.

The thesis is devoted to the development of scientific and methodological approaches and develop practical recommendations for bank liquidity crisis management.

In the thesis the essence liquidity crisis bank was specified; its species were classified, the factors that determine the occurrence of a bank liquidity crisis were analyzed and systematized.

The essence of liquidity crisis management in terms of system and process approaches was determined, practical recommendations for improving of preventive and reactive liquidity crisis management methods were provided.

The methodological approach to diagnostic research of liquidity crisis was developed and its efficiency was proved, the action plan to overcome the liquidity crisis was proposed.

Key words: bank liquidity, bank liquidity crisis, bank liquidity crisis management, bank liquidity monitoring, stress testing the bank's liquidity, response plan for the bank's liquidity crisis, composite indicator of the bank liquidity crisis threat.

State Higher Educational Institution
"UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE"

Державний вищий навчальний заклад
"Українська академія банківської справи
Національного банку України"

Відповідальний за випуск
кандидат економічних наук, доцент
Криклій Олена Анатоліївна

Підписано до друку 14.03.2012.
Формат 60x90/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Times. Тираж 100 пр.

Державний вищий навчальний заклад
"Українська академія банківської справи
Національного банку України".
Адреса: вул. Петропавлівська, 57, м. Суми, 40000, Україна.
Свідчення про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 3160 від 10.04.2008

